

Medicina d'Occitània

JEAN LOUIS ALIBERT (1768-1837) INICIADOR DE L'ESCOLA DE DERMATOLOGIA FRANCESA

Jacint Corbella i Corbella

Acadèmic numerari.

Jean Louis Alibert va ser un dels metges pràctics més importants, amb més influència, però també amb més obra científica a la França del primer terç del segle XIX. D'una banda fou l'iniciador de la gran escola de dermatologia francesa des del seu servei de l'Hôpital Saint-Louis. D'altra tingué una gran influència social des del seu lloc de metge personal dels reis de la restauració borbònica, Lluís XVIII i Carles X, pràcticament durant quinze anys fins el 1830. Fou també catedràtic de la facultat de medicina de París. Pel conjunt de la seva obra fou un dels grans metges del seu temps.

Origen occità. Alibert era de procedència occitana, de la Rouergue (Roerga), territori històric que amb l'organització departamental de 1790, s'integrà a la part més occidental de l'Aveyron, actualment a la regió de Midi-Pyrénées, amb el seu centre polític a Tolosa de Llenguadoc (Toulouse).

Va néixer a Vilafranca de Roerga (Villefranche-de-Rouergue) el 2 de maig de 1768. Era fill d'un magistrat i en principi estava destinat a la carrera eclesiàstica, que va començar com a novici a Toulouse. Quan la revolució va suprimir tots els ordes religiosos va anar a París, on va començar estudis de mestre. Però també es va suprimir l'escola de magisteri i aleshores, ja l'any 1796, es va matricular a la facultat de medicina, que en poc temps havia estat també suprimida i reformada. Fou metge doncs com a tercera opció després d'haver hagut de parar els estudis eclesiàstics i de mestre. L'obra mèdica la va fer tota a París, però havia passat tot el primer terç de la seva vida en el país occità. I allà va voler que el portessin després de la seva mort.

Féu estudis brillants i ràpids i el 1800 llegeix la seva tesi sobre el tema "*Dissertation sur les fièvres pernicieuses ou ataxiques intermittentes*". En aquests anys estava en el departament de medicina, que dirigia Philippe Pinel, que destacaria principalment per la seva obra psiquiàtrica, com a reformador eficaç i cap d'escola. La influència de Pinel es veurà més tard amb el seu tractat sobre les passions.

Les malalties de la pell. El servei de l'Hôpital Saint-Louis. Els efectes de la Revolució en l'ensenyament de la medicina a França van ser molt grans, principalment en dos aspectes fonamentals: la integració de la cirurgia i el pas de l'ensenyament als hospitals, que van ser la font real de l'aprenentatge dels alumnes. Alibert va guanyar una plaça com a metge de l'Hospital de Sant Lluís, que estava una

mic a lluny del centre de París, on hi havia l'Hôtel-Dieu. El Saint-Louis, també conegut com a hospici del nord, ja tenia pràcticament dos-cents anys d'antiguitat (fou creat per Henri IV el 1607) i estava destinat a malalts crònics i contagiosos, entre ells els malalts de la pell, que eren la immensa majoria. Fins aquest temps la dermatologia estava poc desenvolupada. Alibert, disposant de molt material clínic, va fer una obra de síntesi molt important i va impulsar el desenvolupament de l'especialitat, com a motor més actiu en el seu temps.

Va crear una escola, assistencial i docent, de primer ordre. Les seves classes per a estudiants, però també per a metges, van ser de les més concorregudes, i era fama que les feia al jardí de l'hospital, sota els arbres (til·lers), amb una certa teatralitat, però amb una bona eficàcia docent. El 1811 René Berton en va fer una bona pintura. Fruit d'aquesta tasca fou també l'obra escrita, un primer llibre és "*Description des maladies de la peau observées à l'Hôpital Saint-Louis*", publicat entre 1806 i 1814, que tenia una bona quantitat de làmines, gravats, en colors. Tenia clar que la dermatologia s'havia d'ensenyar amb imatges. Esgotada l'edició en va publicar altres dues sense els gravats, perquè sortien massa cares. Més tard publicà una "*Monographie des dermatoses*" (1832) i "*Clinique de l'Hôpital Saint-Louis ou Traitement complet des Maladies de la Peau*" (1833), també amb moltes il·lustracions. Es va traduir a l'alemany i a l'italià. Entremig havia deixat, durant els seus anys de metge dels reis, la tasca hospitalària, que va reprendre després de 1830.

La clínica de les malalties de la pell era molt complexa, per la gran varietat i coincidència de lesions, el que feia embolicat d'entendre-s'hi. Era el temps en que calia buscar un sistema de classificar aquesta patologia, i aquesta fou una de les preocupacions d'Alibert, que tenia una gran experiència pràctica. Va fer una classificació, que al final era prou complicada, distribuint les malalties en forma d'arbre. Va definir dotze branques principal d'aquest "*Arbre des dermatoses*". Hi hagué altres intents de classificació, i el de Willan, anglès, que es basava en les lesions elementals, va tenir més èxit. La complexitat de l'arbre té algunes modificacions, al llarg dels escrits del seu autor.

Altres aspectes de l'obra d'Alibert. Al cap dels anys Alibert ha quedat sobretot com a dermatòleg, un dels creadors de l'especialitat moderna. En segon lloc és recordat com a metge de reis. Però la

seva obra estrictament mèdica té altres aspectes que són prou interessants. Ja s'ha esmentat la seva formació inicial en el servei de medicina que dirigia Pinel, i la seva tesi sobre les febres. També una *"Nosologie naturelle ou Maladies du Corps humain distribuées par familles"* (1817), on seguia un intent de classificació influït per la metòdica botànica de Linné. S'ha esmentat també el seu text sobre Fisiologia de les passions.

Cal dir, a més, que Alibert va ser catedràtic de la Facultat de Medicina de París. No podia optar a una càtedra de Malalties de la pell, perquè no hi havia encara aquesta figura. El tema no estava madur. Fou catedràtic de Terapèutica i Matèria Mèdica, de 1823 fins a la seva mort el 1837. Es col·locava el metge del rei, però s'ha de recordar que Alibert ja havia publicat uns *"Éléments de Thérapeutique"* l'any 1804. El text docent, igual que el de la Fisiologia de les Passions, va ser traduït al castellà i publicat a Madrid l'any 1826.

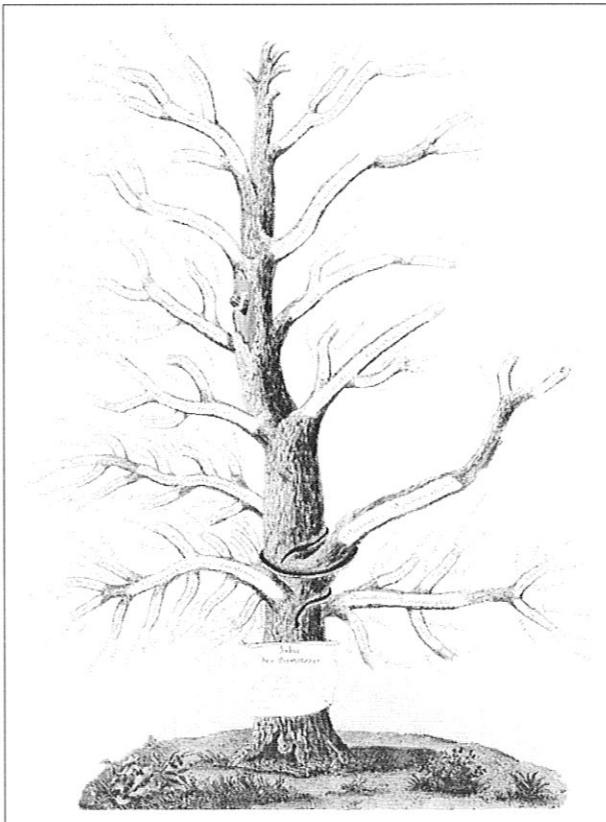
Un aspecte que ha estat menys divulgat en l'obra d'Alibert és que va fer recerca clínica experimental, en ell mateix i amb alguns deixebles. El 1808 es va inocular, juntament amb tres ajudants,

líquid provinent d'un càncer de mama, i també en el cas d'altres malalties diagnosticades com a herpes i dartsos.

L'any 1820 va ser escollit membre de l'Acadèmia de Medicina, un dels fundadors de la institució. Amb la restauració de la monarquia, després de la derrota de Napoleó, fou nomenat metge personal de Lluís XVIII. Quan aquest morí, el 1824, el seu successor, Carles X, el conservà al seu costat, i el 1827 el va fer entrar a la noblesa, atorgant-li el títol de baró. Després del 1830, amb la caiguda dels Borbons, substituïts per Lluís Felip, duc d'Orléans, Alibert tornà al seu hospital, però l'hora d'estar en el lloc motor de l'especialitat ja li havia passat, tot i que va mantenir el seu prestigi. Va morir a París el 4 de novembre de 1837, quan tenia 69 anys.

(nota compte: el Dictionnaire de l'Aveyron diu que va néixer el 2 de maig de 1766, i no del 68. Aleshores en morir tindria 71 anys).

Quan morí, al cap de pocs mesos, el seu cadàver va ser traslladat a Vilafranca de Roerga, i més tard al seu domini de Marin, on té la sepultura definitiva. En el museu de Vilafranca hi ha una sala dedicada a Alibert. A París, a tocar de l'Hôpital Saint-Louis, hi ha una "rue Alibert".

Arbre des Dermatoses

Jean Louis Alibert (1768-1837)